

Prehľad vybraných zdrojov vhodných do vyučovania geografie

Klub učiteľov geografie

Didaktika geografie

- Didaktika geografie (DG) na Slovensku zažíva dlhé roky neľahkú situáciu.
- Relatívne nízky počet odborníkov v DG na univerzitách = celkovo nižšia produkcia vedeckých a pedagogických výstupov určených pre študentov učiteľstva geografie a učiteľov geografie.
- Piliermi didakticko-geografickej prípravy študentov učiteľstva sú publikácie Čižmárovej (2000 a 2006), Likavského (2006), Madzikovej a Kancíra (2015) a ďalšie.
- Súčasné zameranie publikácií z didaktiky geografie*:
 - stav geografického vzdelávania na Slovensku (Karolčík, Likavský a Mázorová 2015; Csachová, 2018; Farárik, 2023),
 - úroveň a rozvoj bádateľských a mapových zručností žiakov (Karolčík, Čipková 2015; Karolčík, Láštiková, Čipková 2020; Karolčík, Ligačová 2020),
 - nové prístupy k vyučovaniu geografie, bádateľsky orientované vyučovanie (Csachová 2021; Tomčíková 2021; Škodová 2022),
 - digitálne technológie vo vyučovaní geografie (Csachová a kol. 2022; Škodová a kol., 2023),
 - kartografická publikácia Karolčíka a Balážoviča (2020),
 - modely vzdelávacích aktivít a vyučovacích hodín (Ondová a kol. (2020), Csachová a kol. (2020), Brestenská a kol. (2020),
 - návrhy vyučovacích hodín geografie od Tomčíkovej (2023) a Vojtekovej (2024),
 - geografia miestneho regiónu v školskej praxi (Škodová 2021).

Kto a čo publikuje zdroje pre vyučovanie geografie?

zdroje s didaktickým a metodickým obsahom vhodným do vyučovania geografie:

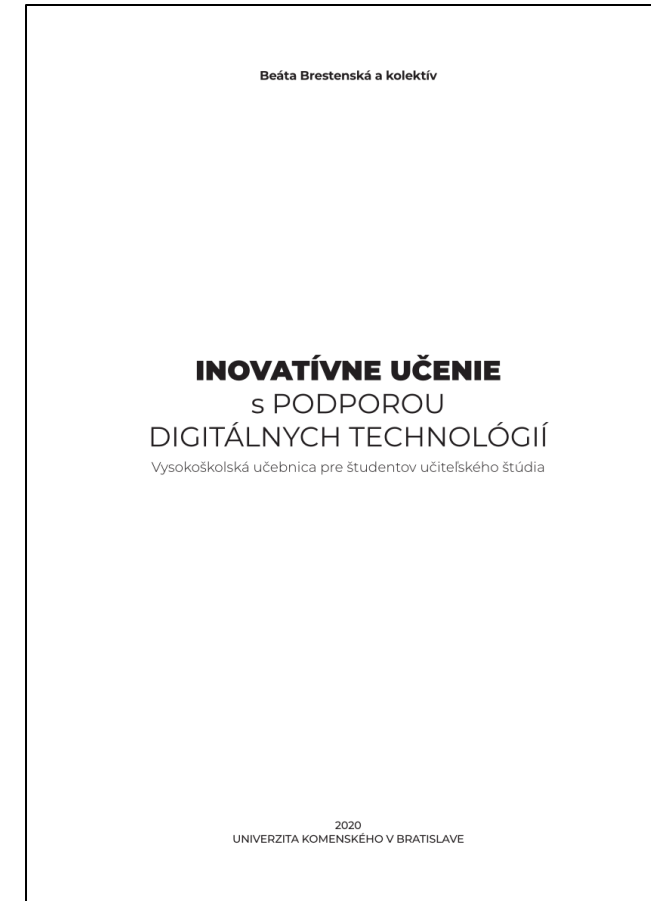
- pedagogické výstupy univerzitných pracovníkov (projekty VEGA, KEGA, APVV)
- výstupy spolupráce pracovníkov z univerzít s učiteľmi ZŠ a SŠ (projekty ESF, napr. IT Akadémia, Ditedu)
- štátne inštitúcie (napr. NIVAM, Štatistický úrad SR, SAŽP)
- neziskové organizácie (napr. Lepšia geografia, Človek v ohrození, Daphne – inštitút aplikovanej ekológie)
- ďalší autori populárno-náučných publikácií

Vybrané publikácie

- Projekt IT Akadémia (2016 - 2022)
- CSACHOVÁ, S. a kol. 2020. *Zbierka inovatívnych metodík z geografie pre stredné školy*. Projekt IT Akadémia – vzdelávanie pre 21. storočie, 1. vyd., Bratislava (CVTI SR).
- ONDOVÁ, V. a kol. 2020: *Zbierka inovatívnych metodík z geografie pre základné školy*. Projekt IT Akadémia – vzdelávanie pre 21. storočie, 1. vyd., Bratislava (CVTI SR).
- NOVINKA:
- <https://portal.ccvapp.upjs.sk/library>

- BRESTENSKÁ, B. a kol. 2020. *Inovatívne učenie s podporou digitálnych technológií*. Vysokoškolská učebnica pre študentov učiteľského štúdia. Bratislava: UK.
- https://www.researchgate.net/publication/348298290_BrestenskaB_a_kol_Inovativne_ucenie_s_podporou_digitalnych_technologii

- TOMČÍKOVÁ, I. 2023. *Kto vie, nech učí*. Vzdelávací materiál. Ružomberok: KU.
- <https://www.ku.sk/fakulty-katolickej-univerzity/pedagogicka-fakulta/veda-a-vyskum/publikacna-cinnost/kto-vie-nech-uci-vzdelavaci-material-xiv.html>
- VOJTEKOVÁ, J. 2024. *Geografia tradične netradične*. Nitra: UKF.
https://www.kggr.fpvai.ukf.sk/images/publikacie/Geografia_tradicne_netradicne_1_cast.pdf

- CSACHOVÁ, S. a kol. 2022: *Geopriestorové technológie v bádateľsky orientovanom vyučovaní geografie*. Košice: UPJŠ.
<https://unibook.upjs.sk/img/cms/2022/geopriestorove-technologie-v-badatel.pdf>

- ŠKODOVÁ, M. a kol. 2023: *Námety na vyučovanie geografie s využitím virtuálnej reality*. Banská Bystrica: UMB
https://www.researchgate.net/publication/374642015_Namety_na_vyucovanie_geografie_s_vyuzitim_virtualnej_reality_1_metodicka_prirucka_pre_ucitelov_ZS

- GEOINQUIRIES, 2025:
<https://storymaps.arcgis.com/stories/939b0102d1bb4af380edc6d9de2e5cc4>

March of time

from the Esri GeoInquiries™ collection for World Geography

Target audience – World geography learners Time required – 15 minutes

Activity Explore the spatial patterns of locations, growth, and change of the world's largest cities at different times during the past two millennia.

World Geography Standards C3: D2.Geo.8.6-8. Analyze how relationships between humans and environments extend or contract spatial patterns of settlement and movement.
 C3: D2.Geo.2.6-8. Use maps, satellite images, photographs, and other representations to explain relationships between the locations of places and regions and the changes in their environmental characteristics.

Learning Outcomes

- Describe the locations and sizes of the world's largest cities over time.
- Explain the ever-increasing pattern of growth among the world's urban populations in the past 2,000 years.

Map URL: <https://esriurl.com/worldGeoInquiry1mv>

Ask

Where were the earliest major cities of the world located?

- Click the link above to launch the map.
- Click **Legend** on the dark toolbar to view the **Geographic Lines** legend.
- In which hemispheres are the 100 CE cities located? *[Northern and Eastern hemispheres with nine cities north of Tropic of Cancer]*
- Where are the cities located in relation to each other? *[Several are surrounded near the Mediterranean Ocean, but most are far from each other.]*
- Where are the cities located in relation to physical features? Why? *[They are near rivers and oceans in the temperate zone for easier transportation and food.]*

Acquire

What was the population range of the earliest cities of the world?

- Click **Layers** on the dark toolbar.
- In the **Layers** pane, click **Options** (the three dots) for the layer **Top 10 Cities 100CE** and click **Show table**.
- In the table, click **Options** (the three dots) for the **Population 100** column and click **Sort descending**.
- Click the check box to the left of each city in the table, starting at the top, noting where they are highlighted on the map and their population.
- In 100 CE, which city had the largest population? *[Rome with a population of 450,000]*

Explore

How did location and population of major cities in 1000 CE and 1500 CE compare to 100 CE?

- In the top-right corner of the table, click the X to close it.
- Turn on the layer **Top 10 Cities 1000CE** by clicking its eye icon in the **Layers** pane.
- Open the layer's table and sort the **Population 1000** column in descending order.
- What was the largest city in 1000 CE and its population? *[Cordoba, Spain, with a population of 450,000]*
- What is the pattern of the locations of the top cities in 1000 CE? *[They are near water bodies, in the northern temperate zone, and they are all different from 100 CE cities.]*
- Repeat the steps in this section for the **Top 10 Cities 1500 CE** layer.
- What location patterns do you see during the 1500 CE era? *[They are near water bodies, in the northern temperate zone, and there are many different cities than 1000 CE.]*

more ▶

Analyze

How did the location and population of major cities change in the last 500 years?

- Turn on each of the layers for top ten cities in the years 1900, 1950, 2000, and 2005, and, using their tables, examine the population and location of each city in those eras.
- What happened to the geographic pattern of the largest cities starting in 1900 CE? *[More populous cities are south of the Equator and North American continent. By 2005, the most largest cities were in Asia, South America, and Mexico, with New York being the only city in the United States in the top 10.]*

Act

Where will major cities of the world grow in the next 50 years?

- Can you predict where you believe the largest cities will grow in the next decades? *[Answers will vary.]*
- Turn on the **Population Density** layer.
- Keeping population density in mind, where do you believe the largest cities are today and will be in the next several decades? *[Africa, India, and China]*

SHOW TABLE AND SORT

- Tables are only available for certain map layers.
- Click **Layers** on the dark toolbar to open the list of layers.
- Click **Options** (the three dots beside the layer). Choose **Show table**.
- Click **Options** (the three dots beside the field name) and choose **Sort ascending** or **Sort descending**.

CONNECT TABLE AND MAP

- In the table, click the check box to the left of a feature (row) to select it and highlight it on the map.
- To select and highlight multiple features, click the check box for each feature.
- Click **Zoom to selection** from the tools left of the table to focus the map on the selected features.
- Click **Clear selection** (eraser) in the tools left of the table to clear the selection and remove the highlights.

Next Steps

DID YOU KNOW? ArcGIS Online is a mapping platform freely available to public, private, and home schools. A school subscription provides additional security, privacy, and content features. Learn more about ArcGIS Online and how to get a school subscription at <http://www.esri.com/schools>. THEN TRY THIS...

- Enrich the data in the map, exploring which types of occupations that the people in the population centers have.
- Explore the distance between rivers (buffers) and the locations of the world's most populated cities.

TEXT REFERENCES

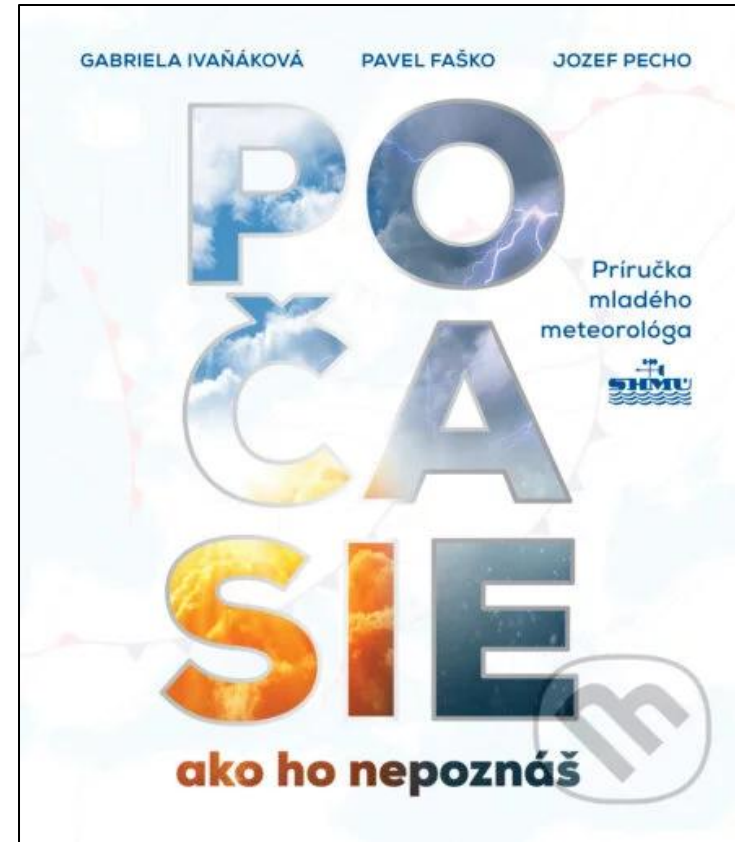
This GIS map has been cross-referenced to material in sections of chapters from these high school texts.

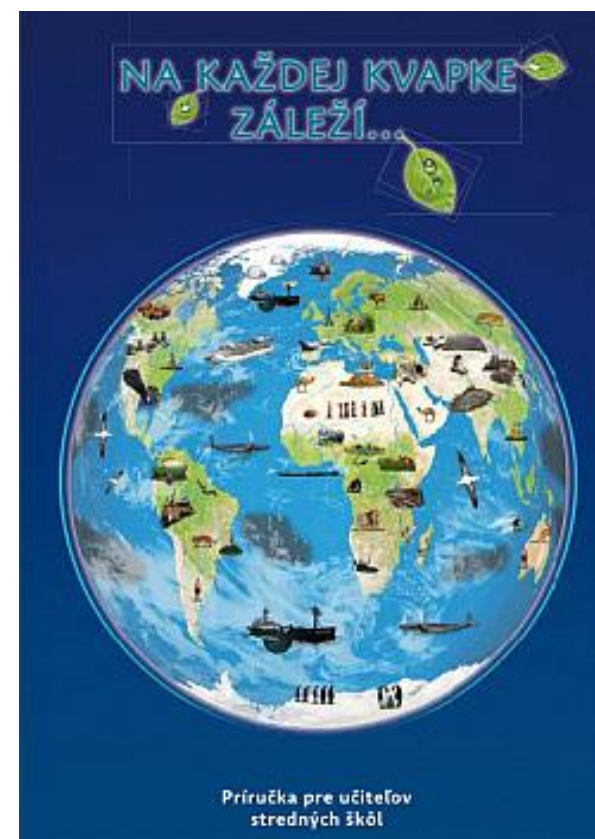
- World Cultures and Geography by McDougal Littell
- My World Geography by Pearson

- CHROMEČEK, A. (ed.). 2024: SODB pre najmenších. ŠÚ SR.
- https://slovak.statistics.sk/wps/portal/be23a931-f1b5-487b-b48d-d317ef26fc8d!/ut/p/z1/rVJNc4lwFPwtHjhCHgQI9ha140f1YB2r5NIhECBVCEKU-u8bOz20M7W1M83hTfKyu9lkgxjallZGJ5lFWqoy2pt1yHrPy2BKBgOXAgTdEUxn69FyvOq74AN6QgyxuNSVzlGoeBPIdrOzqyO3wJS93EWxFBacGqF3588dLjwc9bFrpY7v2j4JuM19ktgJdgORer00JslFu4plgsKb0JvfzDKzDVcGBcNn75DhmE78YA5A5uMuTOIk_dhfYgwUfwB-0AiNh-CqhwcPbU5StGhdqrow77v64xUngGalSV44bVw44LgeCXq-5_qk72EzvwTm1YvhljOykc5tWaYKbW_SNIT5cjgwagJVpRavGm3_PVFzCC05JsZfLVJRI9o51uaf5VpXzZ0FFrRt62RKZXvhxKqw4DtKrhpi7isSVUVB8NnepYt77DN-xvvTnNJO5w2p9oBe/dz/d5/L2dBISEvZ0FBIS9nQSEh/

Ďalšie publikácie

Zdroje

- CSACHOVÁ, S. et al. 2020. Zbierka inovatívnych metodík z geografie pre stredné školy. Projekt IT Akadémia – vzdelávanie pre 21. storočie, 1. vyd., Bratislava (Centrum vedeckotechnických informácií SR), 486 p.
- CSACHOVÁ, S. 2021. Inovácie vo vyučovaní geografie pohľadom učiteľov geografie. *Geografia*, 29(1), 30-34.
- CSACHOVÁ, S. et al. 2022. Geopriestorové technológie v bádateľsky orientovanom vyučovaní geografie. *Vysokoškolské učebné texty*. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárka, 94 s.
- FARÁRIK, P. 2023. Prečo a ako sa mení geografické vzdelávanie na základnej škole? Vysvetlenie prínosov reformného kurikula z pohľadu geografie. *Lepšia geografia*. [29. 3. 2023] <https://lepsiageografia.sk/preco-a-ako-sa-meni-geograficke-vzdelavanie-na-zakladnej-skole-vysvetlenie-prinosov-reformneho-kurikula-z-pohladu-geografie/>
- KAROLČÍK, Š., ČIPKOVÁ, E. 2015. Využitie bádateľsky orientovaných metód vo vyučovaní geografie. *Geografická revue*, 11(1), 15-30. Retrieved from: <https://www.fpv.umb.sk/geo-revue/publikovane-cisla/2015/1-2015/>
- KAROLČÍK, Š., LIKAVSKÝ, P., MÁZOROVÁ, H. 2015. Vývoj vyučovania geografie na základných školách a gymnáziách na Slovensku po roku 1989 a návrh základných koncepcných prvkov nového modelu geografického vzdelávania. *Geografický časopis*, 67, 3, 261-284.
- KAROLČÍK, Š., LAŠTÍKOVÁ, B., ČIPKOVÁ, E. 2020. Uplatňovanie bádania a bádateľských učebných metód v geografickom vzdelávaní. *Biologie–chemie–zeměpis*, 29, 24-42. DOI: 10.14712/25337556.2020.4.3.
- KAROLČÍK, Š., LIGAČOVÁ, K. 2020. Bádateľsky orientované projekty vo vyučovaní geografie. *Geografia*, 28(1), 9-17.
- LIKAVSKÝ, P. 2006. *Všeobecná didaktika geografie*. Bratislava: UK
- MADZIKOVÁ, A., KANCÍR, J. 2015. *Didaktika geografie*. Prešov: Prešovská univerzita
- ONDOVÁ, V. et al. 2020. Zbierka inovatívnych metodík z geografie pre základné školy. Projekt IT Akadémia – vzdelávanie pre 21. storočie, 1. vyd., Bratislava (Centrum vedecko-technických informácií SR), 439 p.
- ŠKODOVÁ, M. 2021. Horné Pohronie – geografia miestneho regiónu v školskej praxi. Banská Bystrica: Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela - Belianum. 112 s. <https://publikacie.umb.sk/prirodne-vedy/vedy-o-zivej-prirode/home-pohronie-geografia-miestneho-regionu-v-skolskej-praxi.html>
- ŠKODOVÁ, M. a kol. 2023. Námety na vyučovanie geografie s využitím virtuálnej reality. Banská Bystrica: UMB https://www.researchgate.net/publication/374642015_Namety_na_vyucovanie_geografie_s_vyuzitim_virtualnej_reality_1_metodicka_prirucka_pre_ucitelov_ZS
- TOMČÍKOVÁ, I. 2023. Kto vie, nech učí. Vzdelávací materiál XIV. Katolícka univerzita v Ružomberku, Pedagogická fakulta. <https://www.ku.sk/ivana.tomcikova/#!publikacie>
- VOJTEKOVÁ, J. 2024. Geografia tradične – netradične, 1. časť. Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre. https://www.kgrr.fpvai.ukf.sk/images/publikacie/Geografia_tradicne_netradicne_1_cast.pdf

Ďakujem za pozornosť

